

Õiguskantsler

Teie 12.04.2017 nr

Meie 17.05.2017 nr 6-1/170622/1702134

Vanglaametniku katseaeg

Austatud []

Küsisite, kas [vangistusseaduse](#) (VangS) § 121 võimalus määrata vanglaametniku katseaja pikkuseks kuni üks aasta on võrdse kohtlemise põhimõttega kooskõlas. Üldises [avalikus teenistuses](#) on katseaja kestus kuni neli kuud.

Kuigi vanglaametniku katseaeg ei ole ametniku jaoks soodne, ei kohusta VangS määrama kõikidel juhtudel katseaega selle maksimumpikkuses, vaid konkreetse ametikoha volituste ja vastutuste ning selle täitja teadmiste ja oskuste kontekstis võib pikkuseks olla ühest päevast kuni ühe aastani. Sellist võimalust arvestades ei saa normi pidada põhiseadusvastaseks.

Katseaja eesmärk on hinnata, kas ametniku haridus, töökogemus, teadmised ja oskused vastavad piisavalt teenistusülesannete täitmiseks kehtestatud nõuetele.

Võimalus rakendada vanglaametnikule kuni ühe aasta pikkust katseaega on tingitud teenistusülesannete eripärast, ametnikule antud võimuvolituste ulatusest ning sellega kaasnevatest kinnipeetava põhiõiguste ja -vabaduste riivetest. Selliseid volitusi, mis on vanglaametnikul teenistusülesannet täites, ei ole suurel osa avaliku teenistuse seaduse alusel töötavatel ametnikel. Teisisõnu ei ole suurel osal ametnikest võimalik isikute õiguseid ja vabadusi nii suurel määral piirata kui on vanglaametnikul, põhiõiguste intensiivse piiramiseni välja. Selleks, et ametnik täidaks oma ülesandeid kõrgeima kvaliteediga, esitatakse ametikohale ka kõrgemad nõuded ja teenistusalsed piirangud. Riik vastutab vanglaametniku tegevuse õiguspärasuse eest, mistõttu tulebki hinnata ja veenduda, et konkreetne ametikoha täitja vastab teenistusülesannete täitmiseks vajalikele nõudmistele. Üheks selliseks võimaluseks on katseaja läbimine sellise aja jooksul, mida peab vangla konkreetse ametniku puhul vajalikuks. Kuigi vangistusseaduse regulatsioon on isiku jaoks üldisest avaliku teenistuse regulatsioonist ebasoodsam, hinnatakse näiteks kohtunike ametisse sobivust kohtunikuametisse ja menetluse juhtimise oskuste arengut järjepidevalt lausa kolme esimese aasta jooksul ning esitatakse kord kvartalis kuni juhendamisaja lõpuni sellekohane aruanne, ([kohtute seaduse](#) § 73 lg 2). Kogu selle aja jooksul on võimalik teda vabastada ametisse sobimatuse tõttu (§ 99 lg 1 p 3).

Nagu öeldud, ei kohusta VangS § 121 vanglat kohaldama kõikidel juhtudel üheaastast katseaega, vaid selle igakordne pikkus sõltub ametikoha ülesannetest ja ametikoha täitjast. Tegemist on vangla kaalutusotsusega, mida tuleb igakordselt põhjendada, sh vajadusel selgitada katseaja

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

pikkuse valikut. Kui ametnik leiab, et katseaeg ja sellega kaasnev teenistusalane ebakindlus on ebaproportsionaalselt pikk, on seda võimalik vaidlustada.

Lõpetuseks täname pöördumise esitamise eest. Kuigi me ei tuvastanud vangistusseaduse katseaja põhiseadusvastasust, on tõstatatud küsimus ametnike teenistusalaste piirangute mõõdukuse kontekstis igati asjakohane ja oluline.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise